

TULE MEIE MÄNNIMETSA, TULE ULJASTELE SA!

Paljud Eestimaa külad, kus kihas eiu, on viimaseil aastakümneil elanikest üsna tühjaks jäänud.

Üks niisuguseid on ka Uljaste küla looduslikult väga kenas paigas keset vana Virumaad selle praeguse poolitamise piiril. Asustus on ammune. On kalmekohti, linnamägi, mäletatakse endisi legende.

Aastail 1885—1921 töötas siin oma külakool, ajuti 40—20 õpilasega. Hiljem siirdusid õpilased Sondasse. Kunagises Pada mõisniku jahimajas asus hiljem Sonda metskond ja ka Tudu Metsamajandi kohtor selle alguspäevil. Ettevõtlikumate meeste peas on keerelnud mõte ehitada hoone puhkekoduna. Muidugi sobiks sinna ka memoriaaltuba paikkonna iärmiselt rikkaliku eluolu kajastamiseks.

Kahekümnendate aastate algul suvitas Järvekülas Johannes Kallamehe majas mitmel korral vene poet Igor Severjanin, kes sinsele loodusele mitu luuletust pühendas ja neis Uljastet miniatuurseks Baikaliksi nimetas. Uljaste kooli rajamise sajanda

nõus olema teejuhiks kenamate paikade juurde.

Aegade kestel on Uljastel korraldatud ujumis- ja vetelpästekursusi, maakonna ja rajooni ujumis- ja suusavõistlusi, vettehüppe- ja suusahüppedemonstratsioone. Muidugi siis, kui need rajatised veel alles olid. Siin peeti ka Kohtla-Järve matkajate I kokkutulek, toimuvad Püssi Puitplaatide Tehase seeriajooksud.

Kiviõli rajooni aegu olid siin laululava ja peoplats.

Uljaste on puhkajate meelipaik aasta ringi.

Looduslikult on Uljaste vallaseljak tekkinud viimase jääaja taandumise aegu avarasse jäälöhesse settinud kruusast ja liivast. Kõige selgemalt on oos välja kujunenud järve piirkonnas, mis põhja osas Liivojal järsku lõpeb ja lõunas hajub vaheldusrikkaks mõhnastikuks Tubamäel ja Pohlaarus. Uljaste järv koos soo ja maalilise Saarjärve, Mädajärve ja laugastikuga on jäänus kunagisest suurest jääsulaveekogust. Niisugusena on Uljaste oos, järv ja soo vabariikliku tähtsusega looduskaitseobjekt.

Siin on toimunud mitmed Sonda kooli ja Kohtla-Järve rajoo-

jättes avaraid vaateid, et sellest võiks kujuneda looduslik dendropark. Paikkonna süvenenud tundmaõppimisest tuleneb nii vajalik kodutunnetus ja -hoidmine. Kogu Uljaste vajab enam hoidmist just külastajate poolt.

Kolmekümnendail aastail läksid meedi Uljaste järvepoed. Varsti omandas Sonda Hariduse- ja Spordiselts järve kaldal peoplatsi, mille kohalikud noored suurest entusiasmist haaratult ühiskondliku töö korras ka korda seadsid. Rajati piirdetara, teerajad, plaaz, ujumisbassein, hüppetorn, einelaud, tantsupõrand, palliväljak, orkestripoodium, jalgrattahoidla. Peokavad olid mitmekesised: kontsert (koorilaul, puhkpilliorkester, rahvatants, võimlemine, sõnakunst), ilutuli, võistlused, demonstratsioonid, ümber järve jooks, «Miss Uljaste» valimised. Iga peo kavas oli mingi tõmbenumber.

Kas ei võiks mineviku meenutustest midagi elustada, edasi arendada, et ei katkeks kultuuriside ja järjepidevus? Niisuguseid mõtteid liigub.

«Tule meie männimetsa, tule Uljastele sa!» kutsub kunagine laagrilaul, mille Kiviõli rajooni koolinoorte-matkajate kokkutulekuks 1958. a. kokku seadsin.

Uljaste külakooli maja umbes 1914. aastal.
Vana foto järgi rekonstrueerinud Meinhard LAKS

aastapäeva puhul kutsusin Virumaa ja Tallinna kunstnikke siinset ilu avastama ja lõuendil jäädvustama. Vallseljakul, järve kaldail ja soolaugaste ääres loodi hulgana maale, millest jätkus kaheks Uljaste-teemaliseks näituseks Sonda koolimajas ja hiljem mujalgi. Olen edaspidigi

ni õpilaste looduskaitse õppe-laagrid. On korraldatud mitmeid loodusesõprade ühisaktsioone looduse kaitseks. Oosi lagedamat osa Jürveküla (Vabatküla) kohal on kujundatud parkmetsaks, mida edaspidi võiks täiendada kõikide Eesti kohalike puu- ja põõsaliikidega, rajades ja sisse

Tule 2. juunil kell 12 Uljaste peoplatsile, võimaluse korral rahvarõivais, et jälgida Sonda Kultuurimaja ja kooli, Kabala ja Kiviõli isetegevuslaste kontserti. Meenutame kohalikku kultuurilugu ja mõlgutame tulevikumõtteid. Kohalikud kaunitarid, olge valvel, äkki valitakse keegi teist «Järve kuningannaks»! Noored mehed, elustage ümber järve jooksu traditsioon, «Sookuninga» tiitlile! Osalegem rahvamängudes ja mingem tantsuringis vastu suvistepühadele ja suvele! Lühimatka korras võib tutvuda vaatamisväärsustega ja niimoodi ka ise vaimselt rikastuda.

Endised Uljaste elanikud, tulge küla kokkutulekule. Võtke kaasa mälestusi, pärimusi ja rahvaluulet nii pildis, suusõnas kui ka kirjapandult — küla ajaloo tarbeks. Süütame kell 15 koolimaja asemele mälestustule, et hiljem jätkata koosolemist külas laagritingimustes. Kodune õuekamar maandab muresid ja annab uut jõudu.

Meinhard LAKS
Enn PLOOMI foto